

Výukový materiál v rámci projektu OPVK 1.5 Peníze středním školám

Číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0883
Název projektu: Rozvoj vzdělanosti
Číslo šablony: III/2
Datum vytvoření: 7.2.2013
Autor: Mgr. Karla Bedrlíková
Určeno pro předmět: Český jazyk a literatura
Tematická oblast: Světová literatura po roce 1945
Obor vzdělání: Kosmetické služby (69-41-L/01), 4. ročník
Název výukového materiálu: Alexandr Solženicyn – Jeden den Ivana Děnisoviče -
ŘEŠENÍ

ÚKOL č. 1

Solženicyn ve svých knihách napadal ruský režim, ukazoval jeho praktiky. Zvláště po vydání *Souostroví Gulag* (na Západě) byl spisovatel obviněn z vlastizrady a násilím vyvezen z vlasti do Německa (1974).

ÚKOL č. 2

Gulag (rusky: **Glavnoje upravlenije lagerej**, česky: **Hlavní správa nápravně-pracovních táborů**) bylo jedno z oddělení tajné policie Sovětského svazu řídicí a spravující systém koncentračních a pracovních táborů SSSR, který začal být budován za Lenina (1919) na samém počátku Sovětského svazu a byl rozšířen za Stalinovy hrůzovlády.

Správa byla i s tábory samotnými oficiálně zrušena v lednu 1960, ve skutečnosti ovšem tábory (pod jiným jménem, většinou s méně krutým režimem a někdy i na jiných místech) existovaly až do konce komunistického režimu. Slovo gulag se posléze přeneseně používalo pro označení sítě táborů nebo i jednotlivých táborů pod správou této instituce. Během celé existence SSSR vzniklo nejméně 476 táborových komplexů, v nichž byly sdruženy tisíce táborů. Jen v období Stalinovy hrůzovlády (1929-1953) prošlo tábory gulagu nejméně 8 miliónů lidí. Někdy se k nim připočítávají i lidé žijící ve vyhnanství (minimálně 6 miliónů lidí), ti však nežili v táborech a jejich životní podmínky byly zpravidla lepší. Vrchol éry gulagu přišel na přelomu 40. a 50. let. Podle odhadů amerického historika R. Conquesta dosáhl počet lidí v táborech v roce 1948 asi 10 milionů a v roce 1952, těsně před Stalinovou smrtí, téměř 13 milionů. Na konci Stalinovy éry existovalo přibližně 200 táborů nucených prací, umístěných zejména na Sibíři, Dálném východě a v Arktidě.

ÚKOL č. 3

Souostroví GULAG I–III (1973–1975 v zahraničí, ruský samizdat), česky v zahraničí od 1974; samizdat - nedatováno, oficiálně 1990. GULAG je akronym (zkratka), označující hlavní správu táborů nápravných prací. Solženicyn sama sebe považuje za kronikáře Gulagu mezi roky 1918 - 1956. Sám uvádí, že knihu píše pouze z povinnosti vůči lidem, kteří zde byli mučeni, zemřeli, nebo byli neprávem zadržováni. Jedná se o dílo, které je založeno na vlastních zkušenostech, na vzpomínkách spoluvězňů, atd. Přestože se ne vše, co je zde popsáno, podařilo dokázat, jedná se o věrohodný popis moci stalinismu v SSSR.

ÚKOL č. 4

Zvláště závěr knihy ukazuje degradaci lidských hodnot v táboře. Inteligentní a vzdělaný člověk, matematik a fyzik, je šťastný i za v normálním životě pomíjivé skutečnosti. Autor v chování některých postav ukazuje „zlom“, po kterém už z člověka mizí lidství.

ÚKOL č. 5

Autor nešetří expresivním a slangovým výrazivem ani vulgarismy jako prostředky k vylíčení atmosféry dějiště. Solženicynův styl je pragmatický, ostře popisující skutečnost – v podstatě nepřináší nic nového, ale svou drsností podává pravdivý obraz tehdejších poměrů v komunistickém Rusku.